Ympäristöministeriön suositus hankintayksiköille Materiaalitorin ja Hilman käyttöön alkaen 1.1.2021

Vuoden 2020 alusta voimaan tullut jätelain 33 §:n muutos (438/2019) velvoittaa jätteen haltijan tekemään tarjouspyynnön tarvitsemastaan jätehuoltopalvelusta lain 143 a §:ssä tarkoitettuun jätteiden ja sivuvirtojen tietoalustaan (Materiaalitori) ennen kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun pyytämistä. Materiaalitoria on käytettävä yksityisen palvelutarjonnan saatavuuden selvittämiseen, jos kunnalta pyydettävä jätehuoltopalvelu on arvoltaan vähintään 2 000 euroa vuodessa, eikä kyseessä ole ennalta arvaamattomasta kiireestä johtuva palvelutarve.

Velvollisuus käyttää Materiaalitoria koskee 1.1.2021 lähtien myös niitä jätteen haltijoita, jotka ovat hankintalain (1397/2016) ja erityisalojen hankintalain (1398/2016) mukaisia hankintayksiköitä.[1] Hankintalain mukaan kaikki arvoltaan yli 60 000 euron jätehuoltopalvelujen hankinnat on kilpailutettava ja hankintailmoitus julkaistaan Hilma-palvelussa.

Hallitus valmistelee parhaillaan laajaa jätesäädöspakettia, jonka yhteydessä ehdotetaan muutettavaksi jätelain 33 §:ää siten, että hankintayksiköt voisivat osoittaa muun palvelutarjonnan puutteen myös Hilma-palvelussa. Tavoitteena on sujuvoittaa Materiaalitorin ja Hilma-palvelun käyttöä. Esitys sai lausuntokierroksella laajan kannatuksen. Jätesäädöspakettia koskeva hallituksen esitys on kuitenkin viivästynyt ja jätelain muutoksen arvioidaan tulevan voimaan kesällä 2021.

Lainvalmistelun viivästyminen johtaa vuoden 2021 alusta tilanteeseen, jossa lainsäädännön kirjaimellinen noudattaminen johtaisi useissa tapauksissa siihen, että hankintayksikön olisi jätehuoltopalvelua hankkiessaan julkaistava pyyntö Materiaalitorissa ja lisäksi tehtävä hankintailmoitus Hilma-palvelussa. Tästä aiheutuisi hankintayksiköille tarpeetonta hallinnollista taakkaa sekä epäselvyyttä jätelain ja hankintalain mukaisten menettelyjen soveltamisessa.

Jotta päällekkäisiltä menettelyiltä ja epäselvyyksiltä vältyttäisiin, ympäristöministeriö suosittaa toimimaan ehdotetun lakimuutoksen tavoitteiden mukaisesti vuoden 2021 alusta lähtien. Ympäristöministeriö katsoo, että Hilma-palvelussa tehty hankintailmoitus on riittävä osoittamaan läpinäkyvästi kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun pyytämisen edellytyksenä olevan muun palvelutarjonnan puutteen ja on näin jätelain 33 §:n tarkoituksen mukainen.

Suositus menettelytavoiksi vuoden 2021 alusta:

1. **Hankintayksikkö tekee hankintailmoituksen Hilmaan hankintalain mukaisesti.** Mikäli ilmoitukseen ei tule soveltuvia tarjouksia, hankintayksikkö voi siirtyä Materiaalitoriin pyytämään kunnan toissijaista palvelua. Hilmassa tehty hankintailmoitus ja hankintayksikön tekemä julkinen tarjousten arviointi osoittavat muun palvelutarjonnan puutteen eikä Materiaalitoriin ole enää tarpeen tehdä tarjouspyyntöä jätehuoltopalvelusta.
2. **Hankintayksikkö rekisteröityy Materiaalitoriin ja pyytää kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua** valitsemaltaan kunnalta tai kunnan jätelaitokselta. Pyyntö tehdään sähköisesti Materiaalitorin kautta ja sen on vastattava hankintailmoituksessa kuvattua palveluntarvetta. Pyyntöön sisällytetään tiedot Hilma-palvelussa tapahtuneesta muun palvelutarjonnan todentamisesta sekä jäteasetuksen 36 a §:n

[1] Jätelain muutokseen 29.3.2019/438 liitetyssä siirtymäsäännöksessä ei erikseen mainita erityisalojen hankintalain mukaisia (1398/2016) hankintayksiköitä, mutta lainsäätäjän tarkoituksena on ollut ulottaa siirtymäsäännös kaikkiin hankintayksiköihin riippumatta siitä, mitä erityissääntelyä niihin sovelletaan. Jätesäädöspaketin yhteydessä muutettavassa jätelain 33 §:ssä erityisalojen hankintayksiköt tullaan mainitsemaan erikseen.

1 momentissa tarkoitetut tiedot, joista pieni osa haetaan Hilmasta sähköisen rajapinnan kautta. Samalla tarkistetaan, että hankintayksikkö on tehnyt hankintailmoituksen Hilmaan ja että tarjousten jättämisen määräaika on päättynyt.

3. Kunta tai kunnan jätelaitos käsittelee pyynnön ja järjestää jätehuollon, mikäli pyyntö vastaa Hilmaan tehtyä hankintailmoitusta ja jäte soveltuu laadultaan ja määrältään kuljetettavaksi tai käsiteltäväksi kunnan jätehuoltojärjestelmässä. **Palvelusta tehdään sopimus Materiaalitorissa tai sen ulkopuolella** enintään kolmeksi vuodeksi.

Arvoltaan alle 60 000 euron eli hankintalain ulkopuolelle jäävistä jätelain 33 §:ssä tarkoitetuista jätehuoltopalveluhankinnoista hankintayksikkö voi valita, selvittääkö se muun palvelutarjonnan puutteen Materiaalitorin vai Hilman kautta. Hankinnan ennakoidun arvon ylittäessä 60 000 euroa hankintayksikkö voi pakollisen Hilma-menettelyn lisäksi halutessaan tehdä tarjouspyynnön myös Materiaalitoriin, mutta tällöin hankintayksikön on huolehdittava menettelyjen ajoittamisesta ja yhteensovittamisesta siten, että Materiaalitorin tarjouspyyntö julkaistaan Hilman hankintailmoituksen julkaisun jälkeen ja siinä pyydetään jättämään tarjoukset hankintailmoituksessa esitetyllä tavalla.

Suosituksen mukainen menettely vaatii muutosta Materiaalitorin tekniseen alustaan, jotta hankintayksikkö pääsee pyytämään suoraan kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua tekemättä tarjouspyyntöä Materiaalitoriin. Suositusta sovelletaan vuoden 2021 alusta heti, kun tekninen muutos on toteutettu. Ympäristöministeriö ja Materiaalitorin ylläpidosta vastaava Motiva Oy pyrkivät varmistamaan, että ratkaisu olisi käytettävissä mahdollisimman pian tammikuussa. Ajankohdasta tiedotetaan Materiaalitorin etusivulla. Jollei tekninen ratkaisu ole käytössä 1.1.2021, hankintayksikkö voi aluksi osoittaa muun palvelutarjonnan puutteen hankintailmoituksella Hilmassa ja esittää pyynnön toissijaisesta palvelusta asianmukaisine perusteluineen kunnalle tai kunnan jätehuoltoyhtiölle kirjallisesti. Tällöin kunnan tulee kirjata tiedot Materiaalitoriin 33 §:n 4 momentin mukaisesti.

Lisätietoja:

Materiaalitorin neuvonta: materiaalitori@motiva.fi, puhelin (09) 6122 5080 (tiistaisin klo 9-11 ja torstaisin klo 13-15).

Ympäristöministeriö: erityisasiantuntija Jenni Lehtonen (+358295250066, jenni.lehtonen@ym.fi) ja hallitussihteeri Jussi Kauppila (+358 295 250 085, jussi.kauppila@ym.fi)